

schen bij Wylré. De heer **Geurts** toont een tak van den ratelpopulier met weelderig-zielijk uitgegroeide zijtakjes. De takjes zijn abnormaal dik en zeer dicht met bladeren bezet, die in vorm van 't normale blad afwijken. Vaak krullen ze sterk om. Zoo'n z.g. „Wirrstrausz" is veroorzaakt door een galmijt (*Eriophyes*), waarschijnlijk *E. dispar*. Vervolgens toont de heer Geurts een levenden veldkrekkel. De heer **Kengen** schenkt aan 't Museum een kies van *Rhinoceros antiquitatis* gevonden te Belvédère 12 m. onder 't oppervlak tusschen een leem- en een kiezelbank.

De heer **Waage** memoreert eenige vogeldata. Huiszwaluw waargenomen 22 April. Koekoek gehoord 22 April, Nachtegaal 25 April. Enkele

leden hoorden de nachtegaal 20 en 23 April. De **Voorzitter** deelt mede, dat 't Genootschap een Geologisch-palaeontologische verzameling betrekking hebbende op 't Krijt, heeft ingezonden op de Wereldtentoonstelling te Luik.

Deze collectie is ondergebracht in een stand der E.N.C.I. Dank zij de medewerking van **Dr. Jongmans** kon 't Genootschap een serie prachtige foto's van kerkelijke en profane gebouwen in Z. Limburg, opgetrokken uit Kunrader hardsteen of Maastrichtsch tufkrijt, tentoonstellen. Nadat de heer **Waage** nog mededeeling had gedaan omtrent den aankoop van 't *Acerasterreintje* bij Ubaghsberg, sloot de Voorzitter om half negen de vergadering.

AVIFAUNA DER NEDERLANDSCHE PROVINCIE LIMBURG

benevens een vergelijking met die der aangrenzende gebieden

door

P. A. HENS, Valkenburg L.

1e Aanvulling.

37. *Anthus pratensis* (L.) — Graspieper.

Ook in Zuid-Limburg overwintert deze pieper. Ik zag op 18 Januari 1927 twee stuks te Houthem. Zelfs in den zeer kouden winter 1928—29 werd het overwinteren der soort

vastgesteld. De Heer M. Mommers zag n.l. een exemplaar te St. Pieter bij Maastricht op 11 Februari 1929 bij -12° C. (N. H. M. 1929. No. 3. p. 36).

? *Motacilla flava rayi* (Bp.) — Engelsche gele kwikstaart. Duitsch: Englische Schafstelze. Fransch: Bergeronnette de Ray.

Den 7den Mei 1929 zag ik bij Westenwind (vrij sterk) en betrokken lucht in de St. Gerlachsbeemden te Houthem. (Geb. I) tegen den avond omstreeks 7 uur van zeer nabij twee gele kwikstaarten, welke opvielen door helder, warm gele onderzijde en bruingelen kop (niet grijs). Van een oogstreep viel op dezen afstand (p.m. 8 meter) niets te bespeuren. Indien deze aanwezig was (hetgeen ik sterk betwijfel), viel ze in ieder geval niet op.

De bovenzijde was bruingeelgroen. Voor ♀♀ van *flava* waren ze veel te geel aan de onderzijde. Dit in verband met de kopkleur doet mij sterk vermoeden, dat ik hier met de Engelsche gele kwikstaart (waarvan ik meerdere huiden in mijn verzameling bezit) te doen heb gehad.

De vogels trokken langzaam in Westelijke richting verder.

41. *Motacilla cinerea cinerea* Tunst. — Groote gele kwikstaart.

In matig strenge winters trekken de overwinterende exemplaren graag naar de omgeving der menschelijke woningen, mits open water in de onmiddellijke nabijheid aanwezig is. Zoo zag ik deze kwikstaart dan regelmatig langs de Geul in Valkenburg L. In zachte winters schijnen de vogels zich meer buiten te blijven ophouden. Zoo bemerkte ik er gedurende den zachten winter 1926—27 geen in de plaats. De eerste zag ik daar pas op 6 Maart.

In het begin van den strengen winter 1928—

29 hielden de vogels zich tot midden Januari in Valkenburg op. Op 18 Januari 1929 bij hooge sneeuw, doch $1\frac{1}{2}^{\circ}$ C. boven O, zong zelfs een ♂ in „balz"-vlucht boven de Geul aldaar. Daarna trad de lange strenge vorstperiode in en zag ik de vogels hier in het geheel niet meer tot 13 Maart d.a.v.

Volgens fr. J. Verschueren te Stein aan de Maas, broedt de soort aldaar in de kasteelruïne en aan den waterval in het bosch bij het kasteel.

42. *Motacilla alba alba* L. — Witte Kwikstaart.

Ik zag op 20 December 1929 bij Z.O.-wind, helder, vriezend weer, een exemplaar langs

den Provincialen weg te Houthem (Geb. I).

42a. *Motacilla alba yarrellii* Gould. — Rouwkwikstaart.

Eindelijk is het mij gelukt een zekere waarneming omtrent het voorkomen dezer subspecies in Limburg te kunnen verkrijgen. De Heer H. Vallen zag n.l. in de eerste dagen van Maart 1928 een witte kwikstaart, welke op

den rug geheel zwart gekleurd was, tusschen een grooten troep gewone witte kwikstaarten, *Motacilla alba* L. te Heel ten Westen van Roermond (Geb. V).

44. *Sitta europaea hassica* (Kleinschm.) — Boomklever.

Kleinschmidt beschrijft in Berajah 1928, o.a. den west-europeeschen boomklever onder den naam *hassica* en onderscheidt deze van den typischen *europaea* uit Zweden. Ook de Nederlandsche vogels behooren tot eerstgenoemden vorm en niet tot *europaea*.

Van 12 inlandsche boomklevers mijner verzameling variëeren de vleugelmaten van 84—90 m.m. Het bruingeel aan borst en vooral halszijden is levendiger dan bij den midden-Duitschen vorm *pinetorum*; snavel dikker en plomper.

47. *Parus ater* subspecies? — Zwarte mees.

De Heer J. de Haan trof deze soort in 1927 talrijk broedend aan in de dennenbos-

schen om Weert (Gebied V).

53. *Regulus ignicapillus ignicapillus* Temm. Vuurgoudhaantje.

Op 20 Maart 1928 zag de Heer J. de Haan van zeer nabij een exemplaar dezer soort te Weert.

Deze vogelsoort is door de Heeren Pellinkhof en Klerk de Reus in 1928 voor het eerst als Nederlandschen broedvogel vastgesteld in de omgeving van Breda (vergel. Org. C. v. N. V. I. 1928. p. 8).

Het broedgebied van dit fraaie vogeltje begint hoe langer hoe meer onze provincie te omsluiten (vergel. mijn Avifauna. p. 58) en wordt het dus zaak hier goed op zijn voorkomen in den zomer te letten.

Karakteristiek is vooral de zang, welke van het lied van het gewone goudhaantje afwijkt. Prof. Voigt (Excursionsbuch. p. 93) schrijft daaromtrent het volgende: „In der einfachsten

„Form ist er eine Reihe von 8 bis 10 gleichartigen, ein wenig gestreckten Tönen, setzt „schwächer ein und drängt Crescendo auf „einen meist deutlich abwärts gerichteten „Schlusston hin.”

Hoort men dus in den zomer een goudhaantje anders zingen dan gewoonlijk, zoo heet het oppassen, want in dat geval bestaat de kans, dat men met een vuurgoudhaantje te doen heeft (op eenigen afstand of tusschen duister struikgewas is het verschil tusschen de beide soorten niet te zien) en moet ijverig naar het nest gezocht worden. — De eieren zijn gemakkelijk te kennen. Bij het gewone goudhaantje hebben deze een geelachtige, bij het vuurgoudhaantje een meer rose grondkleur.

55. *Lanius excubitor excubitor* L. — Klapekster.

De soort broedt nog steeds regelmatig in het N. W. van Limburg (Geb. V). De Heer van Baar vond in Mei 1927 onder Venray de soort op 7 bebroede eieren. De Heer Knappen ringde op 11 Juni van dat jaar 4 jonge vogels onder Nederweert.

Vervolgens berichtte mij de Heer E. Knorr uit Erkelenz (Rhl.), dat hij den klapekster regelmatig waarnam in het broek te Meinweg,

gemeente Vlodrop (Geb. III), zoowel in het voorjaar als laat in den herfst, o.a. 14 April, 1 en 25 Mei 1926, 20 Nov. 1925 (2 stuks), 23 Oct. 1926 en 28 Oct. 1927, telkens één voorwerp.

Ten slotte zag de Heer J. de Haan de soort op het bekende broedterrein aan de Zoom te Nederweert en wel in Juni 1928 en op 18 Oct. 1929.

56. *Lanius senator senator* L. — Roodkopklauwier.

Dank zij de oplettendheid van den Heer H. van Hees, kon ik in 1929 het broeden dezer soort vaststellen voor het Maasdal nabij Els-

loo (Geb. II). De jongen vlogen uit. Het oude ♂ werd op 11 Juli nog gezien.

60. *Ficedula hypoleuca hypoleuca* (Pall.) — Zwartgrauwe Vliegenvanger.

Een late najaarswaarneming is 28 September 1928 te Houthem (Geb. I). (J. Knols).

60 a. *Ficedula albicollis* (Temm.) — Witgehalsde Vliegenvanger.

Rector Jos. Cremers berichtte mij i.d. 5 Mei 1929 het navolgende: „Majoor Rijk zag in de „afgelopen week in 't Aldenhofpark alhier „(Maastricht) — vlak bij de brug over de „Jeker (bij 't Hertenkamp) 'n witgehalsde vliegenvanger, *Ficedula albicollis* (Temm.). „Vergissing is uitgesloten.

„Bij 'n gesprek, 't welk dezelfde voerde „(verleden week) met 'n frater van het klooster te Stein, vertelde deze frater hem, dat zich „in het park te Stein 'n paartje van den witgehalsden vliegenvanger ophoudt of „althans verleden week ophield.

„Enkele jaren geleden is deze vogel ook „waargenomen door Dr. de Wever in diens „park te Nuth, blijkens een vlug schetsje, hetwelk hij mij destijds van dit beestje stuurde.”

Tot zoover de mededeeling van Rector Cremers.

Majoor Rijk heeft mij persoonlijk uitdrukkelijk verzekerd, dat het hier den witgehalsden en niet den zwartgrauwen vliegenvanger betrof.

Omstreeks dienzelfden tijd, dus begin Mei 1929, zag de Heer Jac. Brouwers nabij zijn kasteel te Nyswiller, gemeente Wittem (Geb.

I) gedurende enkele dagen een oud ♂ dezer soort, waarbij de witte band om den nek duidelijk opviel.

Dat deze soort in 1929 niet alleen in Limburg, doch ook in het Noorden des lands op den doortrek was, blijkt mij uit een mededeeling van Mej. M. Hollefeld te Amsterdam. Deze dame zag begin Mei van genoemd jaar, van uit haar woonkamer, in haar huis aan de Keizersgracht No. 147, gedurende enkele dagen een zwartbonte vliegenvanger van zeer nabij. Zij raadpleegde mijn Avifauna van Limburg, waarin zoowel *albicollis* als *hypoleuca* tezamen op één plaatje staan afgebeeld en heeft het vogeltje toen op haar gemak met die afbeelding vergeleken. Daarbij viel haar op, dat de vogel een witten band om den nek had, welke duidelijk afstak. Het moet dus wel zeker een witgehalsde vliegenvanger geweest zijn. Dat deze waarneming nauwkeurig is gedaan, blijkt nog uit haar opmerking, dat de hier waargenomen vogel ook meer wit op de vleugels had, dan de afgebeelde zwartgrauwe vliegenvanger. Inderdaad is dit een kenmerk van het oude ♂ van *albicollis*.

62. *Phylloscopus trochilus fitis* (Bechst.) — Midden-Europesche Fitis.

Blijkens een publicatie van Finn Salomonsen in het J. f. O. LXXVI Jahrg. Heft 3. Juli 1928. p. 451—461: „Die geographische Variation des „*Phylloscopus trochilus* (L.)”, slaat de naam *Phylloscopus trochilus* (L.), welke ik in mijn Avifauna voor onzen broedvogel gebruikte, op den Engelschen vorm van de fitis. Of deze hier, zooals bijv. het Engelsche roodborstje, ook doortrekt, dient nader onderzocht te worden. Gemakkelijk zal zulks echter niet gaan, daar vele Engelsche vogels niet van de continentale subspecies te onderscheiden zijn. Hier kan alleen het ringexperiment een zeker resultaat geven.

Wel staat m.i. vast, dat in Limburg behalve de Noordelijke fitis *Phylloscopus trochilus eversmanni* (Bp.), ook de subspecies van Skandinavië en de Baltische Staten, n.l.

Phylloscopus trochilus acredula (L.) op den doortrek verschijnt (zie No. 62a).

Voor wat onze gewone fitis aangaat, zoo kan ik nog eenige vroege en zeer late datums vermelden.

In 1927 werd te Houthem de eerste zang reeds gehoord op 2 April. Het volgend jaar nog een dag vroeger, n.l. 1 April te Borgharen (J. Knols).

Op 18. October 1928 bij Z.W. wind en zwoel, warm, vochtig weer met afwisselende zonneschijn, zong langdurig een fitis in het park van het kasteel St. Gerlach te Houthem. Deze waarneming is door J. Knols, die den vogel zeer goed kent, nauwkeurig gedaan. Merkwaardig is, dat op 17 Oct. 1929 bij warm, zonnig weer, hij op dezelfde plaats wederom een fitis langdurig hoorde zingen.

62 a. *Phylloscopus trochilus acredula* (L.) — Zweedsche fitis.

In Skandinavië, de Baltische Staten, misschien ook Rusland, komt een vorm van de fitis voor, welke, wat kleur betreft, het midden houdt tusschen Ph. t. fitis en Ph. t. eversmanni.

Finn Salomonsen (Geogr. Variation des *Phylloscopus trochilus*, ibidem) beschrijft dezen vorm als volgt:

„Der ganze Rücken und die Oberseite des „Kopfes sind graugrün. Einige Exemplare sind

„ganz grau, nur mit einem grünen Unterton; „bei anderen überwiegt das Grün, ohne dasz „doch der ganze graue Ton verschwindet.

„Der Superciliarstreif ist weisz oder gelblich „weisz. Die Brust und die Kehle gelblich. Die „Seiten des Halses können ebenfalls einen gelblichen Ton haben. Die Deckfedern der Unterflügel sind — wie bei der folgenden Form „(fitis) — gelb.”

Zonder thans te diep op deze kwestie te

willen ingaan, kan ik voor wat Limburg betreft reeds mededeelen, dat 3 vogels mijner collectie tot dezen vorm *acredula* behooren en overeenstemmen met een origineel exemplaar uit Tofhult, Västergötland, Zweden (♂ 14 Mei 1926), hetwelk ik destijds van wijlen Graaf Zedlitz aldaar mocht ontvangen.

Voornoemde vogels zijn een ♂ van 26 April, Swalmen (Geb. II) en 2 ♀♀ respect. 13 en 14 Mei te Houthem verzameld.

Waar deze vorm in groot aantal door Engeland, Duitsland en Denemarken trekt (vergel. Finn Salomonsen, l.c. p. 454 en 456) en 2 in Mei buitgemaakte exemplaren van de Noord-Fransche kust (Isle of Herm) ook tot dezen

vorm behooren (ibidem), ligt het voor de hand, dat hij ook in ons land en met name ook in de provincie Limburg, kan worden aangetroffen.

Onderzocht moet nog worden of deze vorm, hetgeen wel waarschijnlijk is, ook in het najaar in Limburg op den trek voorkomt. In Denemarken bijv. broedt de vorm *fitis*, terwijl *acredula* en *eversmanni* er op den trek worden aangetroffen. Zoo behooren bijv. 25 % van de *fitissen*, welke aan de Deensche vuurtorens verongelukken, tot den vorm *acredula* (Finn Salomonsen. De i Danmark forekommende Loevsangere. D. Ornith. F. T. 22. Aargang. Haefte I. April 1928. p. 20).

63. *Phylloscopus trochilus eversmanni* (Bp.) — Noordelijke *Fitis*.

Ik verzamelde nog een mannelijk exemplaar van dezen vorm der *fitis* op 13 Mei 1927 te Houthem. Opvallend is, dat daags daarna 3 exemplaren werden buitgemaakt te Contich bij Antwerpen (van Havre. L. O. d. I. F. B. p. 443). Mijn vogel is echter niet zoo typisch als het exemplaar, dat ik op 8 Mei 1911 te Nunhem

(Geb. V) verzamelde. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat eerstgenoemd exemplaar uit het overgangsgebied tusschen *acredula* en *eversmanni* afkomstig is en dus beter zou kunnen worden aangeduid met *acredula eversmanni*.

66. *Locustella naevia naevia* (Bodd.) — Sprinkhaanrietzanger.

Omtrent het voorkomen van dezen rietzanger vernam ik nog het navolgende.

Op 19 Mei 1927 zingend waargenomen in de Moerderpeel onder Weert (J. de Haan). In dien zomer ook regelmatig gehoord onder Heithuizen (P. Knapen).

J. de Haan zag en hoorde den eersten sprinkhaanrietzanger in 1928 te Weert op 1 Mei; in 1929 op 4 Mei. Volgens hem broedde de soort in 1929 zeer waarschijnlijk op meerdere plaatsen te Weert.

68. *Acrocephalus scirpaceus scirpaceus* (Herm.) — Kleine Karekiet.

Fr. J. Verschueren te Stein a.d. Maas (Geb. II) deelde mij omtrent deze soort het volgende mede.

„In tegenstelling met zijn buurman (de karekiet) is deze hier (Stein a.d. Maas) op vijf, ver en beek zeer talrijk. Bijv. controleerden wij er in 1928 op onze terreinen (p.m. 8 H.A.) maar even 21! Daar ik overal vind, dat de kleine karekiet geen tweede legsel maakt, is wellicht iets typisch wat we verleden jaar hier meemaakten. Een paartje begon hier driemaal achtereen een legsel (of beter wellicht zette hetzelfde legsel voort). Respectievelijk werden gelegd 1, 3 en 3 eieren. De beide eerste legsels werden vóór het uitkomen verstoord. Het eerste direct, het tweede onder het broeden. Dat er werkelijk in alle drie de gevallen van hetzelfde individu sprake was, heb ik door nauwkeurige controle kunnen vaststellen.

„Een andere eigenaardigheid mag misschien het volgende heeten. Waar anders de kleine

„karekiet zoo hoogst zelden buiten het water „broedend schijnt te worden aangetroffen, vonden wij bijv. het vorig jaar (dus in 1928) een „nest op ongeveer 15 meter van het water af in „een dikken hazelnootentak” (de boschrietzanger wordt hier niet bedoeld, daar de schrijver mij deze afzonderlijk als broedvogel opgeeft en het mij tevens bekend is, dat hij de eieren der twee soorten goed weet te onderscheiden).

Witherby (A Practical Handbook of British Birds. p. 341) vermeldt, dat een tweede broed somtijds plaats vindt. Trouwens het voormelde geval is vrij normaal, wijl het legsel verstoord werd en heeft m.i. met een tweede broed, d. w.z. met het grootbrengen van twee broedsels in één seizoen, niets uit te staan. — Ook komt het broeden op grooten afstand van water soms voor (Witherby. l.c. p. 341).

In ieder geval staat thans vast, dat de soort in het Maasdal in Zuid-Limburg talrijk broedt.

78. *Turdus viscivorus viscivorus* L. — Groote Lijster.

Deze lijstersoort broedt steeds talrijker in onze provincie. Gerangschikt naar de verschill. Geb. I. De soort broedt in steeds grooter aantal te Valkenburg L., Houthem en omgeving. Op 14 April 1927 nam ik een zingend

lende gebied, verkreeg ik nog het volgende feitenmateriaal.

exemplaar waar te Spaubeek. Vermoedelijk ook daar wel broedvogel.

Ondanks de strenge en langdurige koude in

den winter 1928—29, bleven meerdere exemplaren dezer soort te Houthem aanwezig. In Januari 1929 steeds eenige daar gezien en de resten van een paar door roofvogels geslagen voorwerpen gevonden.

In het begin van December 1927 zong te Houthem nog een exemplaar dat het een lust was om aan te hooren.

Geb. V. De groote lijster broedde in 1926 te Helden-Panningen in een gevorkten tak van een appelboom, vrijwel in de bebouwde kom. Het nest bevatte 3 eieren, waarvan het eerste gelegd werd op 10 Maart. Ook het jaar tevo-

ren hadden de vogels ter plaatse genesteld (5 eieren). Kort nadat de jongen het nest verlaten hadden, vond mijn zegsman een tweede nest op enkele K.M. afstand van het eerste. Dit was echter verstoord; de eieren lagen kapot er onder op den grond (Pater H. Wolters).

Op 13 Maart 1927 broedend gevonden te Weert (J. de Haan). Een ei bevindt zich als bewijsstuk in mijn verzameling. Ook in 1928 en waarschijnlijk ook in 1929 broedde de soort aldaar.

Ten slotte vond de Heer H. Vallen in 1927 de soort broedend te Heel.

(Wordt vervolgd).

OVER HET UITZENDEN VAN SPEURDERS DOOR APIS INDICA.

Voor de lezers van het Natuur-Historisch Maandblad, welke de in den titel vermelde naam niet kennen, zij medegedeeld, dat het betreffende insekt zeer na verwant is aan de Europeesche honigbij, niet alleen wat de morphologische kenmerken betreft, doch vooral ook volgens het biologische gedrag.

Dato 28 Maart van dit jaar werd ik 's morgens circa half acht plotseling opgeschrikt door een luid gegons en zag naar buiten gaande, dat zich een *indica*-zwerm begon vast te zetten aan een tak van een *Ribiscus*-struik, welke voor mijn kamer staat. Genoemde tak bevindt zich 1 m boven den grond.

Daar ik amateur-imker ben, besloot ik mijn bijenstal met dezen zwerm, welke een abnormale grootte had, te verrijken. Na eenige moeite gelukte het de koningin, welke zich meestal onder in den tros bevindt, met een pincet te vangen, waarna ik ze in een kastje bracht.

Door een paar handen vol bijen op de vliegplank te werpen, was na weinige minuten de geheele zwerm binnen de opening verdwenen. Vervolgens (8 uur) werd het kastje neergezet op een afstand van 50 m van de plaats, waar de bijen waren aangevlogen. Daar de diertjes zich zeer rustig hielden, werd verzuimd het vlieggat te sluiten, zooals gebruikelijk is na het vangen van een bijenzwerm.

's Middags tegen half twee werd wederom een luid gegons gehoord. Spoedig bleek het, dat de bijen het kastje verlaten hadden en de geheele zwerm zich wederom op dezelfde plaats had vastgezet. Even later viel er een tropische regenbui, waardoor de bijen wederom opvlogen en onder het dak van mijn werkkamer kropen. Tegen half vijf 's middags deed ik de waarneming, dat bij de daken van de belendende perceelen overal bijen rondvlogen, speciaal langs de nokken waar de Indische huizen nog al eens openingen vertoonen. Druk werd er gevlogen op eene plaats, waar twee maanden tevoren reeds een bijennest was uitgehaald en nog eenige kleine stukjes raat waren blijven hangen. Klaarblijkelijk voelde de zwerm zich dus niet op zijn gemak onder het

dak van mijn kamer en werden er speurders uitgezonden om een betere nestgelegenheid te zoeken.

Den volgenden dag om negen uur verlieten de bijen plotseling hun schuilhoek, waar ze een goed heenkomen voor de slagregens gevonden hadden, en vlogen regelrecht naar de plaats, welke als het meest geschikt door de speurders was aangewezen, nl. de plek, waar bovenbedoeld nest was uitgehaald.

Hier is de zwerm rustig blijven hangen en heeft reeds een aanvang gemaakt met het bouwen van raten.

Dit geval, hetwelk door den heer Tiggelovend en schrijver dezes te Buitenzorg werd waargenomen, is zoo frappant, dat ik gemeend heb het te moeten signaleren.

Buitenzorg, 3 Maart 1930.

Dr. C. FRANSSEN.

ZWEI NEUE NORDAMERIKANISCHE PHORA-ARTEN

von H. Schmitz S. J.

1. *Phora carlina* n. sp. (Fig. 1 und 2).

Männchen. — Stirn überall gleichbreit, ihre Breite verhält sich zur grössten Kopfbreite wie 1 : 3,3. Borsten in normaler Zahl und Stellung, Haare unauffällig. — Hypopyg im getrockneten Zustand zunächst einigermaßen an dasjenige von *aterrima* erinnernd, weil in diesem Zustand von der linken Zange des Oberteils eine Partie besonders hervortritt, die in Umriss und Skulptur, oberflächlich gesehen, dem lobus superior der linken Zange von *aterrima* gleicht. (Es handelt sich um die Partie zwischen z und h in Fig. 1). Aber bei Zergliederung erkennt man, dass diese Zange tatsächlich ungeteilt ist. Sie ist stark nach aussen gewölbt; bei flacher Ausbreitung zeigt sie die in Fig. 1 (rechts) dargestellte Form. Der Zahn der oberen Aussenecke (z) ist medialwärts gerichtet und in situ nicht erkennbar. Nahe der Mitte ist der Aussenrand etwas eingebuchtet; in dieser Bucht liegt eine schwächer chitinisierte, helle rundliche Stelle (h), die in situ ebenfalls schwer zu erkennen ist. Diese Stelle entspricht dem bei andern Arten, z. B. bei *aterrima* auftre-